

Korte Meddelelser vedrørende Skovbruget.

Bor Skovene benyttes som Bildtbaner?

Vi behøve ikke at gaa meget langt tilbage i Tiden for at træffe den almindelige Anskuelse, at det at være „Forstmand“ egentlig vilde sige det samme som at være „Jæger“. Endnu i vore Dage er Skovbrug og Jagt jo betragtede som næsten uadskillige, saa at enhver, der vil være Forstkandidat, tillige maa underkaste sig en Prøve i Jagt. Det er vist heller ikke for meget sagt, at en stor Del, og maasse over Halvdelen af Skovbrugerne her i Landet netop have valgt denne Stilling paa Grund af deres Lyft til Jagten. Der kan derfor vistnok være gyldig Anledning til nøjere at undersøge, om Skovbrug og Jagt virkelig ere saaledes knyttede til hinanden, at det første ikke kan trives uden det sidste, eller med andre Ord: „om det er rigtigt, vedblivende at benytte Skovene som Bildtbaner.“

Som bekendt var Jagten tidligere af langt større Betydning end nu, men efterhaanden som Ugerbruget udviklede sig, taalte det ikke, at Sæden blev nedtraadt og opødt af Bildtet, og dette blev derfor mere og mere indskrænket og henvist til at leve i de større Skove, hvor det kunde nyde en mere rolig Tilværelse.

Saalænge man betragter og behandler Skoven som en Luxusgjenstand, er det fuldkommen i sin Orden, at der deri findes Bildt, som i saa høj Grad bidrager til at oplive en Skov, ikke at tale om den Fornøjelse, Jagten kan yde Skovejeren og Dyrestegen hans Gjæster. Derimod stiller Forholdet sig ganske anderledes, naar vi af Skoven ville indvinde den størst mulige Indtægt. I dette Tilfælde er det nødvendigt paa saa billig en Maade som mulig at forskaffe sig det fornødne Antal gode Planter til

de Kulturer, man agter at foretage; dernæst maa man være istand til paa hvert Sted i Skoven at producere den Træart, som efter de forhaandenværende Forbundsforhold giver den største Indtægt. Wildtet lægger imidlertid i begge Henseender store Hindringer ivejen.

Hvor der i en Skov findes en større Wildtstand, er man i høj Grad bundet ved Valget af de Træarter, hvormed man vil kultivere, idet flere Træarter, som kunne have stor Værdi, ere saa udsatte for at „fejles“ af Raavildtet, at det slet ikke kan nytte at plante dem. De fleste Skovbrugere have sikkert seet de sørgelige Følger af at plante Afs, Ahorn, Lærk, Videlgran og flere Træer paa Steder, hvor der findes Raabukke. Men netop flere af disse Træarter bør paa sine Steder kultiveres for at erholde det største Udbytte af Jorden. Er der saaledes f. Ex. megen Esterspørgsel efter Afs, og der i Skoven findes Lokalteter, der egne sig for denne Træart, ligger det ogsaa i Sagens Natur, at de benyttes dertil, og saafremt dette paa Grund af Wildtets Udelæggelsesfrygte ikke lader sig gjøre, er det klart, at det Tab, som lides ved at maatte kultivere med en mindre fordelagtig Træart, alene maa skrives paa Wildtets Regning.

Hvorledes Daavildtet forstaaer at holde hele Kulturer under Bidet og forbyde de ulykkelige Planter at komme over den Højde, hvortil de kunne naaes, er langt mere lærerigt end lyfteligt at se for den Skovbruger, der med Omhu har arbejdet paa at frembringe en god Bevoring.

Daa- og Raavildtet er endnu farligere for de spæde Frøplanter end for de ældre Planter, og navnlig har sidste Foraaars Erfaring viist den store Skade, som derved kan foraarsages. Der tænkes herved paa Bøgesaaningerne, i hvilke Wildtet paa mange Steder, idetmindste i det nordøstlige Sjælland, har anrettet store Udelæggelser. De unge Bøge sprudlede frem af Jorden i en saadan Mængde, at vistnok kun saa Skovbrugere have seet en lignende Overflodighed. Det varede imidlertid ikke længe, inden man paa forskellige Steder kunde se, at Frøbladene vare afædte, og overalt, hvor dette var Tilfældet, fandtes ogsaa Wildtspor. Ikke sjældent kunde man træffe Forbryderne ifærd med at nyde dette for dem saa behagelige Maaltid, og efter nogen Tids Forløb var der paa flere Steder, hvor der var foretaget Bøgesaaninger, ikke andet tilbage end Stubbene, hvorpaa Frøbladene havde siddet, og som efter kort Tids Forløb tørrede hen. Paa saadanne Steder saa det fuldstændig ud, som om der var gaaet en Le hen over Planterne, der havde afmejet alle Bladene.

At dette ikke indskrænkede sig til ubetydelige Arealer, fremgaaer deraf, at f. Ex. i et Skovstykke af over 6 Tdr. Land,

hvor der dels var foretaget Selvsaaning ved Hjælp af Harvning og dels var udsaaet Bøg i gravede Rader, og hvor de unge Frøplanter vare komne udmærket op, bleve disse saaledes afbidte af Bildtet, at der efter omtrent en Maanedes Forløb ingen Planter vare tilbage, eller at Besaaningen ialfald maatte ansees for at være fuldstændig mislykket. At vurdere den anrettede Skade i Penge er selvfølgelig ikke nogen let Sag, idet Værdien, paa Grund af at Udenaar saa sjælden indtræffe, naturligvis er langt større end Udgifterne ved Saaningen m. v. Dertil maa i ethvert Tilfælde regnes det Tilvæxttab, som faaes ved, at Arealen først kan tilkultiveres efter flere Aars Forløb. Der skal derfor ikke lægges videre Vægt paa Rigtigheden af en saadan Angivelse, men dog bemærkes, at denne Værdi for et enkelt af de nordsjællandske Skovdistrikter ganske sikkert overstiger 500 Rdl., som saaledes bliver Minimum af den Skade, som Bildtet i et Aar paa dette Distrikt har anrettet.

Denne Udelæggelse af Bøgefrøplanterne udføres ligesaa meget af Daa- som af Raavildtet; i Realiteten er der ikke nogen Forskjel i deres Virksomhed, men de optræde paa en noget forskjellig Maade, idet Daavildtet indfinder sig i store Rudler paa Kulturpladsen og saaledes fortære alle Planterne paa een Gang, medens Raavildtet optræder mere enkeltvis og i længere Tid daglig hjem søger det samme Sted. Naar man erindrer hvor liden Næring, der er i en saadan Frøplante, kan man ogsaa let forestille sig, hvormange Planter et enkelt Dyr kan fortære om Dagen.

Er det saaledes klart, at Bildtet i Skovene gjør en betydelig Skade, kunde der naturligvis opkastes det Spørgsmaal, om den Indtægt, der haves ved at sælge Bildtet, ikke kan opveje denne Skade. Herpaa maa paa det bestemteste svares nej; dette er ingenlunde Tilfældet, og naar der sees hen til de direkte Udgifter, som haves ved Skydningen af Bildtet, er det et stort Spørgsmaal, om den hele Indtægt ikke i Virkeligheden viser sig at være en Illusion. Man behøver ikke engang at tænke paa Klappagterne, hvor der ofte samles en halv Snes Jægere og dobbelt saa mange Klappere for i Løbet af en Dag at skyde nogle faa Stykker Bildt, som saaledes ofte ved den derpaa anvendte Tid ere betalte med det tidobbelte Beløb af deres Værdi. Dette betragtes nu en Gang som en Uhelds dag, der ogsaa ganske vist ligesaa godt kan tilbringes i Skoven i muntert Selskab, som paa et hvilket som helst andet Sted. Underledes stiller Sagen sig, naar Bildtet skal skydes efter Bestilling og uden at man dertil vil benytte Klappere. Her gaaes selvfølgelig ud fra, at man vil beholde „sin Bildtstand“ og saaledes i Almindelighed kun lader

skyde Bukke. Indløber altsaa en Bestilling paa et Stykke Bildt, faaer Jægeren paa Distriktet — som oftest en Skovfoged — Ordre til naarest mulig at levere en Buk. For enhver, der kjen- der blot en lille Smule til Jagten, behøver det ikke nærmere at udvikles, at Skovfogden eller Jægeren ofte kan gaa flere, ja undertiden indtil 8 Dage omkring, inden han faaer skudt det rette Stykke Bildt, selv om der er en efter Forholdene stor Bildtstand, og han isvrigt forstaaer at bruge sin Kiffel. Lad os blot antage, at han gennemsnitlig anvender 2 Dage for at skyde et Stykke Bildt, og at han f. Ex. har en aarlig Indtægt (Lønning m. v.) af c. 700 Rdl., kan det paa en Maade siges, at hvert Stykke Bildt koster 4 Rdl. at skyde, noget nær det samme Beløb, som man faaer ind ved Salget. Vil man paastaar, at Sagen her er stillet noget paa Spidsen, skal det villig indrømmes, men paa den anden Side er det ogsaa ganske vist, at det, at skulle skyde et Stykke Bildt, meget ofte kan afholde en Skovfoged fra at være tilstede der, hvor hans Nærværelse er af langt større Bigtighed.

Der kan saaledes næppe være noget Spørgsmaal om, at hvor vi ville drive et rationelt Skovbrug, bør vi nedskyde og fuldstændig udrydde alt Bildtet, idet der ved Bildt her naturligvis kun forstaaes Naadbyr, Daadbyr og Harer, men ikke Ræve, hvilke sidste Dyr vi derimod bør frede langt mere end hidtil.

En ganske anden Sag er det, hvor en Skovejer er Jæger og har Naad til at bringe det fornødne Pengeoffer for at holde en Bildtstand i sin Skov. Kun maa Ingen tro deraf at have en Indtægt, thi det er i Virkeligheden en ikke ubetydelig Udgift.

3 November 1870.

— h.

Phalæna, bombyx putibunda.

En Natssommerfugl, som i mindre Antal steds forekommer i vore Bøgeskove, Phalæna, bombyx putibunda, har i Aar i Kongssøe Skov paa Odsherred Skovriderdistrikt indfundet sig i stor Mængde. Deus Levevis er kortelig følgende:

„Flyvetiden for Sommerfuglen er i Almindelighed Juni og Juli Maaneder; Eggene lægges paa Barken af Bøgetræerne, og Larven kommer da ud i August Maaned, eller lidt senere, og æder Bøgebladene. I Slutningen af Oktober forpupper den sig ved Roden af Bøgetræerne, helst under Mossen, og

bliver liggende der Vinteren over som Puppe til Juni eller Juli Maaned næste Aar. Jo tidligere Larven begynder at æde, desto skadeligere bliver den, idet Bladene i saa Tilfælde berøves Træerne, forinden de have udspillet deres Rolle, og man vil da paa Arringens ringere Lykkelse kunne paavise dens Indflydelse. Skjøndt Røgeburg regner den til de mere skadelige, er det dog sjældent, at den her i Landet er optraadt i en saadan Mængde eller paa en saadan Maade, at det samme ifølge de hidtidige Erfaringer kan siges for vort Lands Vedkommende."

Larverne begyndte i Kongsøre Skov først at gaa tilvejs og at æde i Begyndelsen af September Maaned, (hvilket er noget senere, end Røgeburg angiver). Først i den sidste Halvdel af Maaneden fik jeg Lejlighed til at iagttage dem, men de vare da endnu tilstede i stor Mængde. Man kan gjøre sig et Begreb om Massen, hvori de forekom, naar der meddeles, at der paa mange Stammer, hvor de bleve talte, paa 1 □ Fod fandtes indtil 80 Stkr. Larver. Alle mulige Farvevarieteter forekom. Det var en broget Brimmel — lige fra de smaa mørkebrune, knap $1\frac{1}{2}$ Tomme lange, der endnu vare i deres første Hud, og til de udvorne prægtige lysegrønne, med den højroede Hale, (hvoraf den har faaet sit tydste Navn, Rothschwanz); disse sidste vare indtil $1\frac{1}{2}$ Tomme lange. Paa flere Steder i Skoven fandtes de i usædvanlig Mængde, men især var der et Areal af 6—8 Tdr. Land c. 80 aarig Bøgeskov i kraftig Væxt og let Slutning, (2den Periode), uden Underkov, hvor de forekom i størst Antal. Bestanden havde her et fuldkommen vinterligt Udseende; ej et eneste Blad havde de graadige Larver levet, hvor de vare færdige, og Indtrykket blev end mere trist, da der her ej fandtes en eneste af de insektædende Smaaafugle; — (som bekjendt er der nemlig kun faa Fugle, hvoriblandt Øjogen, der æde de stærkt haarede Larver). — Hvor de i Øjeblikket arbejdede, var Lyden af de nedfaldende Ekstremiteter at sammenligne med en jævn Regn. Kun en gammel Afs, som fandtes hist og her i Bestanden, stod frisk og grøn og aldeles urørt af dem; ligeledes lagde man Mærke til, at de havde en vis Frygt for at gaa paa en forøvrigt kraftig, umiddelbart tilgrændsende, 30—40 aarig Bøgestangskov, med endel 70—80 aarige spredte Ege; de gamle Bøge vare afpillede lige til Grændsen for denne Bestand, og kun en enkelt af Larverne havde ligesom forvildet sig ind paa Bøgestangskoven.

Flest Larver fandtes paa de gamle Bøge med stærke og i Jordstørpen langt udløbende Rødder; det var paa saadanne, hvor den ovenanførte enorme Mængde især forekom. Rimeligvis driver

Instinktet Sommerfuglen til helst at lægge sine Æg paa Barken af faadanne Træer, da der ved Roden af dem som oftest findes det bedste Fortyngelses-Leje for Larven. Den langt overvejende Del af disse, hvormed Barken var ligesom bedækket inde paa selve det afædte Stykke, vare paa Vejen nedad, men de fleste vare allerede døde eller meget matte og ganske tynde, hvorimod de enkelte, som paa disse totalt afbladede Træer gjorde Rejsen opad, i Haab om i Toppen endnu at finde Næring, vare tykke og trinde. Ved Roden af mange af de stærkt befængte Træer laa hele Smaabunker af døde eller afkræftede Larver.

Henimod Slutningen af Oktober Maaned saaes kun ganske enkelte; de, der endnu vare ilive, vare gaaede i Puppeleje.

Hist og her fandtes Larver isærd med at æde Hindeblade, men det var kun af Rød og helt undtagelsesvis; det er Bøgen, som de ville tillivs; og skjøndt de kom saa sildigt, at Virkningerne paa Rarringen, der snart er sluttet (idetmindste have Bladene nu afsluttet deres Funktioner), vel vil være ubetydelig, kan det dog ikke nægtes, at de indirekte skade derved, at de berøve Jordbunden den Bladmængde, der ellers var kommen den tilgode, men nu kun naaer Jorden i Form af Ekstrementer.

Skulde Skaden gjentage sig flere Aar itræt, hvortil der dog heldigvis efter det ovenangførte ingen Udsigt er, vilde dens Virkninger paa Tilvæksten sikkert kunne blive kjendelige.

Om den store Dødelighed, som viste sig blandt Larverne, er begrundet i, at muligvis et for stort Antal var fremkommet paa et forholdsvis indskrænket Rum, saa at de manglede Næring, eller om Schneumoner her have spillet en Rolle, maa lades uafgjort. Indsamling af Larver, eller andre Forebyggelsesmidler ere paa Grund af ovennævnte Omstændighed ej anvendte paa Distriktet.

p. t. Lyngby den 16de November 1870.

Carl Paulsen.

Forstaudidat, Sagtjunker.

Eksempel paa Lærketræes Barighed.

(Af et Brev).

. . . . . Om Maarum Skovridergaards Have stod et meget højt gammelt Lærketræes-Stakit, som allerede fandtes der i 1820, men om dets Alder vides forøvrigt intet bestemt. Det har aldrig været tjæret, og det var saa brøstfældigt, at det maatte rejses efter hver Storm. Jeg bestemte mig derfor til at forsyne

Haven med et nyt Hegn, men antog, at jeg vilde kunne bruge en Del af de gamle Materialier, naar Fagene bleve gjorte kortere og Stakittet noget lavere. Den Del af Hegnet, som jeg havde bestemt mig til at gjøre istand, staaer nu færdig, og jeg har kun behøvet at indsætte 2 nye Løsholter. Træet har forresten holdt sig saa frit for Forraadnelse, at det er ligesaa stærkt og maaskee haardere end nyt Træ.

Da Lærketræets fortrinlige Barighed ikke er almindelig bekendt, forekommer det mig hensigtsmæssig at meddele det her fortalte Faktum for Tidsskriftets Læsere. Havde Stakittet været af Eg, vilde det for lang Tid siden have været opraadnet.

N. Holten.